

Laudatio

Domokos Péter 60. születésnapja alkalmából

Tisztelt Domokos Péter tanár úr! Kedves Péter!

Ma azért jöttünk össze ilyen szép számmal, hogy Téged köszöntsünk és ünnepeljünk. Hatvanéves, deáknyelven szólva sexagenarius lettél. Nehezen hihető, de tudjuk, hogy így van, hiszen számosan írtunk a Neked ajánlott emlékkönyvbe; más tisztelőid – elsősorban tanítványaid – egyéb csatornákon keresztül értesültek életednek erről a fontos mérföldkövéről. A kerek évforduló ne jelentsen számodra szomorúságot, rezignációt, hanem örömmel, meglelégedéssel és boldogsággal töltse el a szívedet! Hiszen szorgalmas, komoly tudományos munkával eltöltött évek vannak mögötted. Idősebb kollégáid, barátaid emlékezete azt tanúsítja, hogy fiatal korod óta, amióta csak ismerünk, lényegében nem változtál, megőrizted fiatalságodat (még ha nem is hamvas eredetiségében, ezt egyikünk sem állíthatná magáról), megmaradt az új iránti érdeklődésed, lelkesedésed. Fiatal korod óta humor, olykor bizony kesernyés humor jellemző Rád. Mi tartozik még arculatodhoz? Derűre ború, borúra derű. No és persze úgy ismerlek, úgy ismerünk, hogy ritkán voltál meglelégedve a körülvevő világgal, a körülményekkel s bizonyára önmagaddal is. Ez egy tudós esetében mindenkor pozitív tulajdonság. Az elégedettség gyakran az állóvizek állapotára, az egy helyben topogásra, a stagnálásra emlékeztet, a mérsékelt, korlátok közé fogott, egészséges elégedetlenség viszont az emberi és a tudományos előrehaladás hajtóereje. Szókimondás és a kialakított tudományos avagy tudománypolitikai véleményedhez való szilárd ragaszkodás is tulajdonságod. Egyenes és ingathatatlan vagy, miként a gyergyói erdők fenyőfái. Fiatal korod óta őrzöd – divatos kifejezést használva – önazonosságodat. Nem folytatom tovább emberi és tudósi arculatod elemeztetését. Rövid laudatiómnak nem is ez a célja, hanem az, hogy röviden bemutassam és méltassam tudományos pályádat, életutadat.

Hasonlat formájában már megpendítettem, hogy Domokos Péter gyökerei a Székelyföldre, a gyergyói helyekbe nyúlnak vissza. – Domokos Péter 1936. január 15-én Gyergyóalfaluban született. Egyetemi tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán végezte. Egyetemi éveit alatt érdeklődése egyre inkább a finnugrisztika felé fordul. Magyar szakos diplomáját 1959-ben szerezte meg. 1959-től 1963-ig általános iskolai, majd 1963–1965 között gimnáziumi tanárként tevékenykedett. 1965-től 1970-ig a Leningrádi Egyetem finnugor tanszékén magyar nyelvet és irodalmat tanított. 1970–80 között az MTA, illetve a JATE tudományos munkatársa, illetőleg docense. 1980–86 között az ELTE finnugor tanszékének az oktatója (docense), 1986 óta professzora. 1973-ban szerzi meg az irodalomtudomány kandidátusa, 1984-ben az irodalomtudomány doktora címet.

Domokos Péter pályája elején – hat éven át – a tudománytól távol általános iskolában és gimnáziumban tanított. Nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy az iskolai munka

nem kedvez a tudományos munka végzésének. Tehetsége mellett jubilánsunk akarateréjének és szorgalmának köszönhető, hogy ennek ellenére már ezekben az években el tudott indulni a tudományos pályán. A voltaképpen tudományos kibontakozás azonban a leningrádi tanári tevékenység idején következett be. Ekkor nyílt ugyanis lehetősége arra, hogy a szovjetunióbeli kisebb finnugor népek irodalmait közelebbről megismerhesse és tanulmányozhassa. Első nagyobb műve tárgya a finn irodalom: *A finn irodalom fogadtatása Magyarországon* (1972). A 971 tételt tartalmazó bibliográfia imponálóan tanúskodik a kismonográfián felhasznált hatalmas anyagról. A hangyaszorgalommal összegyűjtött – könyvtárak és levéltárak mélyéről előhalászott gazdag irodalmi hivatkozás- és jegyzetapparátus a későbbiek során is jellemzője Domokos Péter tudományos munkáinak.

Első nagyobb műve tehát a finn irodalom magyarországi recepciójáról szól. A finn irodalomhoz ezután sem lesz hűtlen, de a következő években mindinkább a kisebb finnugor népek irodalmának a kutatása kerül előtérbe. Ünnepeztünk kutatási területe még a tudomány- és kapcsolattörténet, továbbá a finnugor folklór. Publikációinak száma több mint 300, ebből 15 könyv. Domokos Péter az oroszországi kisebb finnugor népek irodalmának kutatásával egy új szakterület megalapozója lett a finnugrisztikában. Úttörő tevékenysége révén elévülhetetlen érdemeket szerzett a tudományban.

Az idő rövidsége miatt nem merülhetek bele művei részletesebb taglalásába. Csupán néhány jelentősebbet említek meg címszerűen: *Az udmurt irodalom története* (1975), oroszul: *История удмуртской литературы* (1993); *Handbuch der uralischen Literaturen* (1982); *A kisebb uráli népek irodalmának kialakulása* (1985), oroszul: *Формирование литератур малых уральских народов* (1993); *Ytäisten suomalais-ugrilaisten kansojen kirjallisuudesta* (1983). Tudománytörténeti művei: *Szkítiától Lappóniáig* (1990). Témája: a nyelvrokonság és az őstörténet visszhangja a magyar irodalomban. A múlt magyar tudósai sorozatban jelent meg két életrajzi monográfiája: *Kállay Ferenc* (1990), *Barna Ferdinánd* (1991). Meg kell említenünk még a Domokos Péter által szerkesztett fontosabb finnugor irodalmi antológiákat is: *Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre* (1975); *Finnugor–szamojéd (uráli) regék és mondák* (1984).

Kedves Péter! Tudományos munkáid felsorolását (tehát nem elemzését!) még sokáig folytathatnám, de erre nincs idő és talán nem is szükséges. Rövidnek szánt köszöntőm elején néhány vonással emberi és tudósi arcodat próbáltam megrajzolni. Ma, kerek születésnapod alkalmából a tudóst köszöntjük és ünnepeljük Benned. Ünnepeztünk, Domokos Péter azonban nemcsak tudós, hanem színes, sokoldalú egyéniség is, aki nem veti meg az élet kisebb-nagyobb örömeit. (No ne pirulj el!) A „Magyar és Nemzetközi Ki Kicsoda” lexikonban (1996) azt olvasom, hogy hobbid a konyha, a sporttörténet és a zene. Péter barátunk nemcsak szereti a jó ételeket és italokat, hanem kitűnő konyhaművész is. Néhányan közülünk tapasztalatból tudják, hogy milyen jó sörös csülköt, babgulyást (kolbásszal vagy füstölt csülökkel), flekkent stb. tud készíteni. Egyszer, fiatalabb éveiben jó étvágya miatt hajnalok hajnalán a Dunába is be kellett menekülnie... Másik hobbidról, a sporttörténetről nem tudok szólni, de a sportról igen. Pontosabban arról, hogy milyen jól össze tudtuk párosítani az 1960-as évek végén, az 1970-es évek elején – Bereczki Gábor, Domokos Péter, Pusztay János és jómagam – a sportot a gasztronómiával. Szerdánként a Rudas fürdőbe jártunk úszni fogyókúra és sport céljából. Utána pedig minden alkalommal ellátogattunk a Gellért sörözőbe birkapaprikást vacsorázni. Feleségeink sokat gúnyolódtak-élcelődtek ezen: miféle fogyókúra ez? Ám tessék csak megnézni bennünket: nem lett meg az eredménye?

Komolyra fordítva a szót: Kedves Péter! 60-ik születésnapod alkalmából további, tudományos eredményekben gazdag évtizedeket kívánok-kívánunk Neked a magyar és a nemzetközi finnugrisztika javára. Munkádhoz adjon az Isten erőt, egészséget és sok boldogságot kedves családot körében.

RÉDEI KÁROLY

1996. január 15-én töltöttem be 60. életévemet. Tanszéki, egyetemi kollégáim és barátaim tartalmas, szép ünnepi kötetet készítettek s készítették erre az alkalomra (*Uralisztikai Tanulmányok* 7.), amelyet egy pompás est (szinte estély) keretében adtak át – számos nagyon kedves egyetemi tanártárs, régi és új hallgató jelenlétében. Volt itt minden földi jó, rágni és kortyolni való kellő mennyiségben, a köszöntés fénypontját azonban Rédei Károly professzor, a bécsi egyetem Finnugor Szemináriumának vezetőjének laudációja jelentette. A biográfiámat értékelő emelkedett és szeretetteljes méltatás ma is megalapoz. Úgy vélem, itt méltó helye lehet megőrzésének, megörökítésének.

